

Maskiner og Mennesker: Baggrundsviden

Skoletjenesten, Arbejdermuseet

Louis Albert Francois Pio

Louis Pio

Pio (1841-94), dansk socialist, grundlægger af den organiserede arbejderbevægelse i Danmark. Louis Albert Francois Pio blev født i Roskilde som søn af en officer, og døde i Chicago i USA. Pios virke som socialist startede i 1871, da han i maj og juni udgav «Socialistiske Blade» I og II. Pio udviklede sig til socialist i årene før 1871 gennem sin interesse for og studier af sagnhistoriske emner. Men han stod isoleret med sine tanker uden kontakt med de sociale bevægelser i Danmark og i udlandet. Pariserkommunen var den begivenhed som brød isolationen. Her fandt Pio et fællesskab praktiseret af undertrykte vendt mod de undertrykkere, han tidligere kun havde kendt gennem fortidens sagn. Fra foråret 1871 stod Pio i skriftlig kontakt med Internationalens tysksprogede afdeling i Geneve. Samtidig fik han kontakt med fortropperne hjemme - en håndfuld københavnske socialister.

Indholdet i «Socialistiske Blade» viser ikke nogen klar ideologisk orientering. Her findes tankegods fra både Lassalle og Marx. Men et gennemgående træk er orienteringen mod den internationale socialistiske bevægelse repræsenteret ved Første Internationale. Som forbillede for den kommende organisering brugte Pio de engelske fagforeninger - Trade Unions. Dette strider mod den almindelige opfattelse af, at Pio først og fremmest var inspireret af Lassalle.

«Socialistiske Blade» - som i juli 1871 blev afløst af ugeavisen «Socialisten» - fik afgørende indflydelse på den kraftige strejkebevægelse tidligt i 1870'erne. Denne bevægelse voksede frem under de forbedrede økonomiske konjunkturer. Pio betegnede strejkevåbnet som et tveægget sværd, som måtte bruges med varsomhed. Tre betingelser måtte være opfyldt, før en strejke kunne sættes i gang: Flertallet af de strejkende måtte tilhøre Internationalen, der måtte være tilstrækkelig med penge til rådighed, og der måtte ikke strejkes samtidig i flere fag.

Denne taktik bragte de strejkende arbejdere konkrete fordele i form af lønforbedringer m.m. Dette var baggrunden for, at «Den internationale arbejderforening for Danmark» fik forholdsvis stor tilslutning fra sine faglige sektioner i månederne efter 15. oktober 1871. «Socialisten» udkom fra den 2. april 1872 som dagblad og spillede en central rolle som formidlende led mellem de danske arbejdere og den udenlandske arbejderbevægelse. Den udstrakte brevveksling om forholdene i udenlandsk arbejderbevægelse vidner om dette. Pio opretholdt selv en ganske omfattende brevveksling med internationale socialistiske ledere og foretog også flere udenlandsrejser. Alt dette medvirkede til, at dansk arbejderbevægelse blev en integreret del af den internationale socialistiske bevægelse.

Pios internationalistiske holdning viste sig også i nationalitetsstriden i Nordslesvig. Her støttede «Socialisten» de tyske arbejdere mod de dansk-nationale. Bl.a. ved at opfordre de danske arbejdere til at stemme på de tyske socialisters kandidater. Socialisternes fremgang og holdning udløste en voldsom undertrykkelse af Internationalen fra magthavernes side. Højdepunktet nåedes i maj 1872, da Pio udfoldede hele sit agitatoriske talent i artiklen: «Målet er fuldt», og indkaldte til folkemøde på Nørrefælle. Mødet blev forbudt, og Pio blev fængslet sammen med to andre ledere. Mødet blev alligevel afholdt. Det er gået over i historien som «slaget på fælleden» mellem arbejdere, politi og militær.

I protest blev den fængslede Pio opstillet som kandidat til folketingsvalget i 1872 - uden at blive valgt. I marts 1873 blev han dømt til seks års tugthus, og i august blev Internationalen forbudt. Magthavernes vigtigste mål var at slå bevægelsen ned. I de følgende år befæstede fagbevægelsen sin stilling og udvidedes kraftigt. Fængselsopholdet tog hårdt på Pio, og efter at han i april 1875 blev løsladt og modtaget med begejstring i bevægelsen, drog han på rekreation til Tyskland, hvor han deltog i socialistiske møder i Altona og Berlin.

I løbet af de tre år Pio sad fængslet, havde modsætningerne i bevægelsen udviklet sig. Dette blev klart, da Pio atter overtog ledelsen. Internationalismens stilling var blevet svækket, og en opposition inspireret af Lassalle havde markeret sig. Men endnu mere betydningsfuld var den såkaldte demokratiske opposition. På den såkaldte Gimlekongres i juni 1876 kom det til et opgør mellem Pio og denne opposition. Pio og hans tilhængere var i flertal, men der blev givet visse indrømmelser til oppositionen. På det afgørende punkt - spørgsmålet om at adskille parti og fagbevægelse - led oppositionen nederlag. Kongressen var koncentreret om den organisatoriske opbygning af bevægelsen, mens programdiskussionen blev skubbet i baggrunden. Programmet der blev vedtaget, var ikke en kopi af det tyske Gothaprogram - som det ellers ofte hævdes. En række af de Lassalle vrangforestillinger, som Marx havde kritiseret det tyske program for, var udeladt. (Se: Gimleprogrammet)

Før kongressen havde Pio deltaget i folketingsvalget i april, men blev heller ikke denne gang valgt. I maj drog han til London. Her forelagde han sin plan om at organisere et samarbejde mellem dansk og engelsk fagbevægelse for Marx og Engels. Perspektivet var siden at udvide det i international målestok og i politisk henseende. Trods den kølige modtagelse som denne plan fik i London, arbejdede Pio videre med den. Han fik fuldmagt til at forhandle direkte med TUC - den engelske fagbevægelse. TUC afviste imidlertid et institutionaliseret samarbejde med de danske fagforeninger. En lignende medfart fik Pios forsøg på at indkalde en international konference i begyndelsen af

1877.

Pios initiativer strandede til syvende og sidst på depressionen, som satte ind fra midten af 1870'erne med stigende arbejdsløshed og begyndende frafald fra bevægelsen. Dette sammen med truslen om nye fængselsstraffe var medvirkende til, at Pio i marts 1877 rejste til USA. Det hed sig, at han rejste som led i et udvandringsprojekt, som tog sigte på at mindske arbejdsløsheden ved organiseret udvandring til Amerika. I virkeligheden var han blevet truet og bestukket af politiet til at flygte. Magthaverne håbede endnu at kunne knuse arbejderbevægelsen med sådanne metoder.

I USA opgav Pio ikke socialismen, men deltog i flere bladinitiativer. Ligeledes prøvede han at virkeliggøre planerne om at grundlægge et socialistisk samfund: Først ved Smoky River i Kansas, senere (1893-94) i projektet «White City» i Florida. Han døde af tyfus under arbejdet i Floridas sumpe.

Pios betydning for dansk arbejderbevægelse ligger især i den internationalistiske orientering som bevægelsen fik, i den nære forbindelse som kom til at bestå mellem parti og fagbevægelse og i opfattelsen af den faglige kamps muligheder. Gennem denne politiske orientering markerede bevægelsen sig som en selvstændig klassebevægelse overfor de patriarkalske borgerlige arbejderforeninger og det borgerligt-demokratiske venstre. Samtidig undgik bevægelsen at blive Lassalle-domineret.

Søren Federspiel

Redaktioner med ansvar for dette opslag: Arbejderhistorie

Originalopslag fra pax Leksikon (1978-82)

kilde: Leksikon for det 21. århundrede, Louis Pio